

PROGRAM PROFILAKTYKI
SZKOŁY PODSTAWOWEJ nr 7
im. ERAZMA Z ROTTERDAMU
w POZNANIU

Rok szkolny 2015/2016

Przy współpracy Rady Rodziców program opracowali:

W. Ciuksza,
K. Ryfa,
M. Szaferska.

I. Cele i założenia programu :

1. Doskonalenie i kształcenie umiejętności rozwiązywania problemów oraz radzenia sobie z przejawami przemocy - eliminowanie zachowań agresywnych.
2. Wdrażanie do prawidłowego pojmowania norm zachowań przyjętych przez społeczeństwo, w miejscach publicznych oraz w środowisku rodzinnym.
3. Tworzenie pozytywnego środowiska umożliwiającego rozpoznawanie indywidualnych zalet każdego ucznia.
4. Rozwijanie umiejętności interpersonalnych, kształcenie umiejętności zachowywania się w różnych sytuacjach, doskonalenie technik asertywnych - umiejętność powiedzenia „nie”,.
5. Uczenie świadomego decydowania o sobie i ponoszenie konsekwencji własnych decyzji.
6. Wyrabianie poczucia tożsamości i własnej wartości, i wiary w siebie.
7. Wdrażanie do myślenia o „sukcesie” jako etapie w procesie uczenia się.
8. Stwarzanie klimatu oraz warunków przyjaznych dziecku, sprzyjających otwartości oraz wzajemnemu zaufaniu, celebrowaniu i odnoszeniu sukcesu.
9. Kształcenie umiejętności przestrzegania zasad higieny osobistej, higieny otoczenia i nawyków prozdrowotnych.
10. Uświadomienie dzieciom, że używki, przynależność do sekt, molestowanie seksualne może dotyczyć wszystkich, nie tylko tych, którzy nie widzą przed sobą żadnej przyszłości i nie mają o sobie dobrego zdania.

II. Sposoby realizacji programu.

1. Zajęcia dydaktyczno- wyrównawcze i opiekuńcze prowadzone przez wychowawców i nauczycieli przedmiotów.
2. Specjalne zajęcia z dziećmi mające na celu :
 - doskonalenie i kształcenie umiejętności rozwiązywania problemów oraz radzenia sobie z przejawami przemocy.
 - wyrabianie postaw asertywnych u wychowanków czyli umiejętności otwartego wyrażania swoich myśli, uczuć i przekonań.
 - ukazywanie ogólnie przyjętych norm zachowania akceptowanych przez społeczeństwo i rodzinę.
 - kształcenie nawyku odpowiedzialności za swoje postępowanie.
3. Spotkania psychoterapeutyczne mające na celu podniesienie poczucia własnej wartości oraz doskonalenie umiejętności powiedzenia „nie” w sytuacjach nacisku ze strony kolegów i środowiska.
4. Poświęcenie szczególnej uwagi wychowawcy na wzmocnienie poczucia własnej wartości wychowanka poprzez:
 - okazywanie zainteresowania każdemu wychowankowi.
 - badanie środowiska domowego oraz indywidualne rozmowy z rodzicami lub opiekunami.

- udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów osobistych poruszanych przez wychowanków.
- wspólne opracowanie metod postępowania w sytuacjach konfliktowych.
- dzielenie się z rodzicami pozytywnymi uwagami w obecności dziecka.
- wspólne rozstrzyganie sytuacji kryzysowych; uczeń- rodzic- nauczyciel.

III. Metody i pomoce dydaktyczne pomagające realizacji programu:

1. Ankiety kierowane do uczniów i rodziców.
2. Aktywne metody dydaktyczne wyzwalające u wychowanków własną inicjatywę: burza mózgów, dyskusja, drzewko decyzyjne, scenki dramatyczne, praca w grupach, debaty „za i przeciw”.
3. Dostępne filmy video dotyczące omawianej problematyki, materiały papiernicze i graficzne.

IV. Program obejmuje następujące obszary działań wychowawczo-profilaktycznych:

1. Obszar bierności społecznej.
2. Obszar zachowań ryzykownych.
3. Obszar zachowań zdrowotnych.
4. Obszar niepowodzeń szkolnych i opóźnień rozwojowych dzieci przedszkolnych.

OBSZAR BIERNOŚCI SPOŁECZNEJ I ZACHOWAŃ RYZYKOWNYCH

Bierność społeczna, brak zaangażowania i inicjatywy, obojętność człowieka w różnych sytuacjach społecznych. Występuje najczęściej na skutek niekorzystnego oddziaływania wychowawczego. Przyczyną bierności społecznej mogą być również zaburzenia rozwoju psychicznego jednostki.

Przyczyny:

- Błędy wychowawcze oraz nieprawidłowe postawy społeczne rodziców. Przejawiają się one w izolowaniu się w kręgu najbliższej rodziny oraz unikaniu wszelkich kontaktów towarzyskich. Postawa niechęci lub wrogości rodziców w stosunku do określonych osób sprzyja kształtowaniu się podobnej postawy u dziecka, utrudniając nawiązywanie przez nie kontaktów społecznych oraz wpływając hamująco na jego aktywność. Bierność może być spowodowana zbyt dużym ograniczeniem przez rodziców aktywności dziecka, wskutek czego nie przejawia ono inicjatywy oraz nie posiada należycie ukształtowanych nawyków samodzielnego działania.
- Zahamowanie aktywności uwarunkowane organicznie na tle zaburzeń nerwicowych. Jednym z ich objawów jest nieprawidłowe funkcjonowanie narządów wewnętrznych, wywołane stanem zwiększonego napięcia nerwowego oraz towarzyszących mu takich przykrych przeżyć emocjonalnych, jak obawa i lęk. Przykładem dolegliwości powstających na podłożu zaburzeń nerwowych są bóle głowy, przyspieszony rytm serca, nudności, wymioty, czego na przykład doznaje uczeń w czasie odpytania go na lekcji lub w sytuacjach narażających go na ośmieszenie.
- Fizjologicznym podłożem bierności społecznej może być osłabienie organizmu po przebytej chorobie zakaźnej sprzyjające występowaniu złego samopoczucia, przedwczesnego zmęczenia, bólów głowy oraz innych dolegliwości wywierających hamujący wpływ na aktywność przejawianą dotychczas przez dziecko. Podobne konsekwencje mogą być wywołane długotrwałym stanem chorobowym organizmu, powodującym obniżenie jego ogólnej sprawności psychofizycznej.
- Zahamowanie aktywności oraz związana z tym postawa bierności bywa następstwem doznanych urazów psychicznych. Są one powodowane przez zdarzenia wywołujące silne przeżycia emocjonalne. Uraz doznany przez dziecko może być wywołany niespodziewaną napaścią, pogryzieniem przez psa, udziałem w pożarze, wypadku samochodowym, ciężką chorobą lub śmiercią osób należących do najbliższej rodziny.
- **Na wytworzenie się bierności społecznej dziecka wpływa także obniżona samoocena oraz związane z nią poczucie mniejszej wartości określane również mianem poczucia upośledzenia lub poczucia niższości.** Niejednokrotnie nie jest ono uświadamiane przez

dziecko. O jego istnieniu można wnioskować na podstawie występujących u niego stanów lękowych, poczucia zagrożenia, braku aktywności, unikaniu uczestnictwa w różnych formach działania. Nieraz objawem poczucia mniejszej wartości są występujące w sytuacjach trudnych takie zaburzenia nerwicowe jak: drżenie rąk, jąkanie się, zaczerwienienie policzków, przyspieszone bicie serca, przyspieszony oddech. Poczucie mniejszej wartości może być następstwem defektów urody wpływających ujemnie na estetykę wyglądu zewnętrznego jak: piegi, czerwone policzki, nieforemny nos, odstające uszy, niekształtne palce rąk; a także cech fizycznych odróżniających danego osobnika od otoczenia: otyłość, zbyt wysoki lub niski wzrost, nadmiernie długie lub krótkie kończyny, rudy kolor włosów, bardzo blada lub ciemna cera.

- Często pochodzą z rodzin gorzej sytuowanych materialnie, o niskich wzorach sukcesu społecznego. Często są w domu karane biciem i przemocą. Zdarza się, że obciążają je znacznie obowiązki domowe. Często dzieci społecznie bierne przeżyły rozpad swej rodziny lub śmierć jednego z rodziców, własną długotrwałą chorobę lub kalectwo.

Cechy charakterystyczne ucznia biernego społecznie:

- małomówność,
- często onieśmienie,
- czasem apatia,
- niewielkie zainteresowanie otoczeniem,
- mała spostrzegawczość,
- brak inicjatywy,
- bezzadność;
- zmniejszona aktywność ruchowa,
- mierna inteligencja,
- trudność kontaktowania się,
- brak zamiłowań i zainteresowań.

Skutki:

- Biernie zachowanie na lekcjach: nikomu nie przeszkadzają, ale nie uczestniczą w nich dość żywo, co może sprawiać wrażenie, że nie interesują się ich treścią lub nie są do nich dostatecznie przygotowane.
- Zwolnione tempo reakcji w czasie odpowiedzi ustnych stanowi przeszkodę w uzyskiwaniu lepszych ocen; nauczyciele często nie mają cierpliwości, aby poczekać, aż dziecko się wypowie.
- Dzieci zahamowane są ciche, małomówne, powolne, stroniące od gromady, niechętnie biorą udział w zespołowych grach, wycieczkach, nie garną się do sportu.
- Na przerwach w szkole szukają cichego kąta, na koloniach i obozach czują się źle, są niezaradne, mają mało inicjatywy, żyją własnym, bardzo bogatym życiem wewnętrznym.
- Dzieci biernie społecznie bywają często ze strony swoich rówieśników przedmiotem agresji, przyjmującej formę przezwisk, złośliwych uwag, dotkliwego pobicia, zmuszania do wykonywania uciążliwych czynności. Nie potrafią one skutecznie

obronić się przed napastnikiem, dorosłym zaś boją się poskarżyć ze względu na przewidywane represje ze strony swych prześladowców.

- Dzieci takie nie nastroczają rodzicom i nauczycielom zauważalnych trudności wychowawczych. Nie powodują one powstawania konfliktów, są spokojne, posłuszne, zdyscyplinowane, wykonują bez sprzeciwu otrzymywane polecenia. Z tych względów dorośli nie uświadamiają sobie nieraz, że rozwój tych dzieci nie przebiega prawidłowo i nie widzą potrzeby zapewnienia im specjalnej opieki wychowawczej.

Profilaktyka:

- Choć dziecko nieśmiałe nie sprawia tak dużych trudności wychowawczych, wymaga jednak szczególnej czujności otoczenia w przygotowaniu go do życia w społeczeństwie.
- Dla przeciwdziałania powstawaniu bierności społecznej niezbędne jest oddziaływanie wychowawcze zmierzające do wytworzenia umiejętności nawiązywania prawidłowych kontaktów społecznych.
- W odniesieniu do dzieci biernych społecznie podstawowym zadaniem wychowania jest przeciwdziałanie występującej u nich skłonności do izolacji. Można to osiągnąć zmieniając przejawiane przez nie postawy nieufności i niechęci do nawiązywania kontaktów społecznych, posługując się w tym celu metodą przekonywania słownego oraz ukazując przykłady prawidłowo ukształtowanych stosunków międzyludzkich.
- Jednostkom biernym społecznie powinniśmy dawać do wykonania zadania wymagające społecznego współdziałania oraz tworzyć sytuacje, w których trzeba nawiązać różne kontakty społeczne. Aktywizacja społeczna tego typu dzieci wymaga zwiększenia poczucia ich społecznego bezpieczeństwa w grupie.
- W postępowaniu wychowawczym z dziećmi społecznie biernymi należy wzmacniać ich wiarę we własne siły, zachęcać do działania, wskazywać na pozytywne osiągnięcia, chwalić w obecności grupy.
- Ponieważ dzieci bierne społecznie wykazują tendencję do zniechęcenia się w sytuacjach trudnych, należy kształtować w nich postawę wytrwałego dążenia do celu.
- Jeśli zaburzenia w kontaktach społecznych powstają na tle poczucia mniejszej wartości, należy rozważyć, czy istnieją możliwości eliminowania lub ograniczania wpływu czynników powodujących jego powstanie.
Gdy źródłem poczucia mniejszej wartości są trwałe właściwości fizyczne np. bardzo niski wzrost, nadmierna otyłość, rude włosy oraz różne nieuleczalne defekty organiczne jak wada wzroku, słuchu, uszkodzone narządy ruchu czy też blizny, należy dążyć do osłabienia poczucia mniejszej wartości poprzez dawanie do zrozumienia, że dana właściwość fizyczna lub defekt są nieważne, że otoczenie ich nie zauważa bądź nie przywiązuje do nich większej wagi. Równocześnie wychowawcy powinni wskazywać dziecku posiadanie przezeń walory umożliwiające osiągnięcie sukcesu w określonej formie działania.
- Nieodzownym poczynaniem wychowawczym szkoły w zakresie społecznej aktywizacji uczniów jest psychoedukacja rodziców. Szczególnie tam, gdzie wychowawca wie o nieprawidłowościach systemu wychowawczego i atmosfery domu rodzinnego.

Obszar oddziaływań w szkole:

1. Szkoła motywuje uczniów do odnoszenia sukcesów i osiągnięć:

- uczeń umie pracować w grupie i przyjmuje różne role,
- uczeń ma możliwość rozwijania swoich uzdolnień i zainteresowań,
- uczeń bierze udział w różnych konkursach na terenie klasy, szkoły i poza szkołą,
- uczeń traktuje sukces jako proces budowania tożsamości, samorealizacji i autoprezentacji.

2. Szkoła stwarza możliwości rozwijania odporności na stres:

- uczeń bierze udział w różnych imprezach klasowych i szkolnych,
- uczeń bierze udział w wycieczkach klasowych,
- uczeń ma możliwość prezentacji własnych osiągnięć na forum klasy i szkoły.

3. Szkoła stwarza warunki dające uczniom poczucie własnej wartości:

- uczeń ma świadomość akceptacji każdego bez względu na pochodzenie społeczne i rodzinne
- uczeń ma możliwość zaprezentowania własnych poglądów,
- uczeń jest akceptowany w środowisku szkolnym,
- uczeń odczuwa wsparcie ze strony nauczycieli, którzy planując prace dydaktyczną nie szukają usprawiedliwienia w ich domach rodzinnych.

4. Szkoła uruchamia rzeczywistą samorządność ucznia:

- uczeń klas I-III ma możliwość uczestniczenia w pracach Małego Samorządu,
- uczeń klas IV-VI ma możliwość uczestniczenia w pracy Samorządu Szkolnego,
- uczeń klas V i VI ma bezpośredni udział w dbaniu o porządek podczas przerw lekcyjnych.

ZACHOWANIA RYZYKOWNE (ZACHOWANIA PROBLEMOWE)

Zachowanie ryzykowne inaczej też zachowania problemowe:

wszelkie działania podejmowane w opozycji do własnego zdrowia i społeczeństwa, związane najczęściej z okresem dorastania. Mogą występować zespołowo. Są to:

- palenie tytoniu i picie alkoholu, (najczęściej i najwcześniej zdarzające się zachowania, niestety uważane są za „wstęp” tzw. teoria „otwartych drzwi” do stosowania innych substancji psychoaktywnych),
- zażywanie narkotyków (marihuana, haszysz, amfetamina, ecstasy, wąchanie kleju i rozpuszczalników),
- przedwczesna inicjacja seksualna,
- zachowania agresywne (prowokowanie i udział w bójkach, dręczenie innych, agresja słowna),
- stosowanie przez dziewczęta diet odchudzających (bardzo niebezpieczne powoduje różne zaburzenia fizjologiczne i psychiczne),
- ryzykowne zachowania seksualne,
- działania aspołeczne (przestępcze) - udział i przynależność do grup nieformalnych,
- nieprzestrzeganie zasad ruchu drogowego (narażanie zdrowia i życia swojego i innych),
- nadmierne korzystanie z Internetu, telewizji.

Przyczyny:

- poszukiwanie własnej tożsamości, autonomii,
- sprawdzanie swoich możliwości,
- sprawdzanie sposobów na radzenie sobie z trudnościami,
- pełnienie nowych ról społecznych,
- ciekawość,
- brak należytej opieki ze strony dorosłych,
- niewypracowany nawyk pożytecznego spędzania czasu wolnego,
- brak więzi z członkami rodziny,
- słabo wykształcony nawyk (lub jego brak) dbałości o siebie i swoje zdrowie.

Uczeń podejmujący zachowania ryzykowne może:

- ☐być słaby, wyczerpany,
- ☐być niewyspany, ospały,
- ☐często zdekoncentrowany,
- ☐pobudliwy, niespokojny,
- ☐rozdrażniony,

- miewający stany depresyjne,
- labilny emocjonalnie („od płaczu do śmiechu”),
- mieć zaniżone poczucie własnej wartości,
- pobudzony,
- kłótlivy,
- wszczynający bójkę,
- niestosownie odzywający się do nauczyciela,
- zachowywać się w dziwny sposób wobec koleżanek i kolegów,

Skutki zachowań ryzykownych:

- opuszczenie się w nauce,
- absencje szkolne,
- wagary,
- brak zainteresowania życiem klasy, szkoły,
- pogorszenie się stanu zdrowia,
- utrudnianie kontaktu z domem,
- zmiana wyglądu fizycznego,
- gwałtowna zmiana zachowania,
- częste złe samopoczucie fizyczne,
- złe samopoczucie psychiczne.

Profilaktyka:

- propagowanie zdrowego stylu życia i bycia poprzez efektywną realizację treści programowych nauczania; utrwalanie ich,
- nieustanna praca nad kształtowaniem poczucia własnej wartości, mocnych stron poprzez stosowanie pozytywnych komunikatów w nauczaniu i wychowaniu,
- kształtowanie nawyku brania odpowiedzialności za własne postępowanie
- samoakceptacja (życie w zgodzie z samym sobą i ze światem na zewnątrz) - ważna jest zewnętrzna postawa nauczyciela (zachowania wobec innych, miła powierzchowność, wygląd zewnętrzny, uśmiech),
- zapoznanie i praca nad uwewnętrznianiem postaw asertywnych (zachęcanie do stosowania asertywnych zachowań już na początkowym etapie edukacji),
- wypracowywanie zdrowych sposobów radzenia sobie ze stresem (umiejętność kanalizowania emocji; wyrażania ich w sposób niekonfliktowy dla otoczenia),
- nauka przeróżnych form spędzania czasu wolnego (koła zainteresowań, sekcje sportowe, udział w konkursach, akcjach na rzecz innych, pracach na rzecz samorządu),
- dbanie o zapewnienie uczniowi poczucia bezpieczeństwa w szkole i wytworzeniu atmosfery wzajemnego szacunku i zaufania,
- stały kontakt z domem rodzinnym uczniów,
- bycie dostępnym dla ucznia i rodzica,
- szeroko rozumiana współpraca z wszelkimi instytucjami chroniącymi dobro dziecka (policja, sądy, ośrodki pomocy, stowarzyszenia, kościoły); koordynowanie współpracy,
- podstawowa wiedza przekazywana uczniom i ich rodzinom na temat niebezpieczeństw

wynikających z podejmowania zachowań ryzykownych z równoczesnym zachęcaniem do zdrowego stylu życia i bycia.

OBSZAR ZACHOWAŃ ZDROWOTNYCH

Profilaktyka zdrowotna

Zdrowie człowieka to stan pełnej **sprawności fizycznej, psychicznej i społecznej**.

Oznacza to nie tylko brak choroby, ale pełne dobre samopoczucie oraz dobre relacje z otoczeniem, w tym także z innymi ludźmi.

Człowiek stale narażony jest na działanie wielu **niekorzystnych czynników** zarówno **naturalnych jak i cywilizacyjnych**. Zanieczyszczone powietrze, szkodliwe dodatki w konserwowanej żywności, drobnoustroje chorobotwórcze to tylko niektóre z nich. Zagrożeniem dla zdrowia a nawet życia człowieka są jednak coraz częściej czynniki wpływające niekorzystnie na naszą psychikę: hałas, tempo życia, brak dostatecznej ilości ruchu, przemęczenie, długotrwałe oglądanie telewizji, gry komputerowe, niepowodzenia szkolne, rosnące potrzeby i nie nadążające za nimi możliwości ich zaspokojenia, nikotyna, alkohol i narkotyki.

Objawami i sygnałami zaburzeń psychiki młodego człowieka mogą być: odczuwanie długotrwałego znużenia, powracająca w ciągu dnia senność, brak apetytu, częste i nieuzasadnione bóle brzucha, coraz większa obojętność wobec otoczenia, częste wybuchy złości, konflikty z rówieśnikami, brak wiary we własne siły, unikanie kontaktów z rówieśnikami, trudność w skupieniu się, agresywne reagowanie w niespodziewanych sytuacjach.

Przeciwdziałanie chorobom jest jednym z najskuteczniejszych sposobów utrzymania i zachowania zdrowia. Jednym z podstawowych zadań szkoły jest systematyczne i skuteczne **propagowanie zdrowego stylu życia** wśród dzieci i młodzieży poprzez realizację założeń programu profilaktycznego szkoły.

(Zagadnienia dotyczące zachowań prozdrowotnych realizowane są w ciągu całego roku szkolnego w ramach poszczególnych przedmiotów i ścieżek edukacyjnych, zgodnie z planem dydaktycznym. W programie uwzględniono jedynie dodatkowe zajęcia realizowane na podstawie: - Programu Profilaktyczno - Wychowawczego dla klas I - III ; K. Zajączkowski; Oficyna Wydawnicza „Impuls 2002”, Kraków Środowiskowego Programu Wychowania Zdrowotnego w szkole dla kl. IV - VI; red. Marianna Charzyńska - Gula ; Akademia Medyczna w Lublinie ; 1997 r. Scenariusze poszczególnych zajęć stanowią integralną część Programu Profilaktycznego SP 7 w postaci załączników).

NIEPOWODZENIA SZKOLNE I OPÓŹNIENIA ROZWOJOWE DZIECI PRZEDSZKOLNYCH

Niepowodzenie szkolne określa się jako rozbieżność między wymaganiami wychowawczymi i dydaktycznymi szkoły a postępowaniem i osiągnięciami ucznia. Jest to sytuacja, w której uczeń nie spełnia stawianych mu oczekiwań. Niepowodzenia w kształceniu identyfikowane są z trudnościami w uczeniu się. „Zakłada się, że gdyby owych trudności nie było, uczeń czyniłby zadawalające postępy i nie byłoby podstaw do orzekania o niepowodzeniach.”

Niepowodzenia w kształceniu są wielorako uwarunkowane a ich przyczyna ma najczęściej charakter kompleksowy. Zazwyczaj o ich wystąpieniu nie decydują pojedyncze czynniki, ale ich wzajemne złożone układy. Poszczególne czynniki są powiązane ze sobą tak ściśle, że ich rozgraniczenie nie jest niekiedy w ogóle możliwe. Do **trzech najważniejszych grup przyczyny niepowodzeń szkolnych** należą:

- warunki ekonomiczno-społeczne rozpatrywane szeroko- począwszy do rodziny, poprzez środowisko lokalne, w jakim działa szkoła, aż po cały kraj.
- warunki biologiczno-psychologiczne czyli różnego rodzaju właściwości ucznia.
- warunki pedagogiczne związane z oddziaływaniami dydaktyczno- wychowawczymi.

Przyczyny związane z warunkami ekonomiczno-społecznymi:

1. sytuacja ekonomiczna rodziny i warunki jej życia (ubóstwo materialne i złe warunki mieszkaniowe)
2. zróżnicowanie kulturowe rodziny (wykształcenie, poziom kultury i przygotowanie pedagogiczne rodziców oraz ich stosunek do zadań szkolnych)
3. dysfunkcjonalność lub dezorganizacja rodziny jako środowiska wychowawczego (rozbieżność struktury rodziny, niewydolność wychowawcza, patologiczne zachowania co najmniej jednego z rodziców, modelowanie patologicznych wzorców zachowania)

Przyczyny związane z warunkami biologiczno-psychologicznymi:

1. stan zdrowia i ogólnej sprawności fizycznej dziecka wyrażający się obniżoną sprawnością sensoryczną (brak, uszkodzenie, zaburzenie lub opóźnienie rozwoju analizatorów zmysłów), ruchową (zaburzenia kinestetyczne, dysfunkcje narządów ruchu), intelektualną (upośledzenie umysłowe oraz jego pogranicze), komunikowania się (wady lub zaburzenia rozwoju mowy), funkcjonowania społecznego (zaburzenia emocjonalne i nerwicowe, zaburzenia zachowania, uzależnienia, niedostosowanie społeczne), psychofizyczną (spowodowaną przewlekłymi chorobami somatycznymi, niedoborem lub nadmiarem wzrostu lub wagi ciała), psychofizyczną (spowodowaną zaniedbaniami opiekuńczo- wychowawczymi – deprywacja kulturowa, niewydolność rodziców)

2. zróżnicowany poziom rozwoju dzieci, ich uzdolnień oraz zainteresowań (dysharmonie i opóźnienia rozwojowe, szczególne uzdolnienia i talenty, specyficzne zainteresowania)

3. zakłócenia dynamiki procesów nerwowych (zahamowanie psychoruchowe, nadpobudliwość psychoruchowa z deficytami uwagi)

4. zakłócenia procesu lateralizacji (leworęczność, lateralizacja skrzyżowana)

Objawy niepowodzeń szkolnych bywają różnorodne. Najłatwiej dostrzegalnym zewnętrznym objawem jest nienadążanie za klasą. Można w nim wyróżnić trzy kategorie zachowań - od najniższego do najwyższego poziomu funkcjonowania ucznia:

1. Nierozumienie poleceń nauczyciela uniemożliwiające podjęcie oczekiwanych działań
2. Nieumiejętność wykonania zadania w sytuacji zrozumienia polecenia nauczyciela
3. Wolne tempo pracy towarzyszące zrozumieniu polecenia i umiejętności jego wykonania.

Może zdarzyć się jeszcze czwarte zachowanie, w którym niepowodzenia szkolne wiążą się z trudnościami wychowawczymi. Uczeń nie chce wykonać polecenia nauczyciela, chociaż zrozumiał je, potrafi je wykonać i umie pracować w odpowiednim tempie.

Objawy niepowodzeń szkolnych można podzielić ze względu na:

- Zakres trudności - na ogólne - dotyczą wszystkich treści programowych;
na wybiórcze - dotyczą wyodrębnionych treści programowych
- Czas występowania - na przejściowe i na trwałe.

Zaobserwowanym zjawiskiem jest narastanie trudności.

Konsekwencje niepowodzeń szkolnych są niezwykle groźne i ujawniają się na wielu płaszczyznach. Pierwotnie mają postać braków w przyswajaniu wiedzy, nieopanowania lub słabego opanowania podstawowych umiejętności szkolnych i w efekcie drugoroczności, którym od strony psychologicznej towarzyszy ogólne zniechęcenie do uczenia się, utrata zainteresowań poznawczych, frustracja, spadek samooceny. Utrzymujące się niepowodzenia szkolne wtórnie przyczyniają się do zaburzeń w zachowaniu czy nawet do powstania osobowości antyspołecznej. Do społecznych następstw niepowodzeń szkolnych należą natomiast straty ekonomiczne związane z drugorocznością, wczesne porzucenie edukacji, opóźnione wejście w wiek produkcyjny, niedostateczne kwalifikacje zawodowe i niski poziom wykonanej pracy.

W związku z wielorakością przyczyn niepowodzeń szkolnych, ich **zapobieganie** musi być wielotorowe. Do innych działań trzeba odwołać się w przypadku niepowodzeń wpływających ze złych warunków ekonomiczno-społecznych, do innych – gdy niepowodzenia wynikają z niekorzystnych warunków biologiczno-psychologicznych, a jeszcze do innych – gdy są skutkiem nieprawidłowych warunków pedagogicznych.

Uwzględniając złożoność przyczyn niepowodzeń szkolnych ich zapobieganie pomyślane bardzo szeroko polega na:

- dbałości o zadawalające warunki materialne uczniów
- dbałości o wysoki poziom kulturalny rodziców uczniów
- podwyższenie kwalifikacji pedagogicznych rodziców w zakresie rozumienia potrzeb dzieci i umiejętności ich zaspakajania oraz rozpoznawania ich możliwości intelektualnych
- dbałość o dobry stan zdrowia ucznia
- stwarzanie korzystnych warunków rozwoju i eliminowanie czynników mogących powodować zaburzenia w rozwoju
- organizowanie różnego rodzaju ćwiczeń korekcyjnych
- właściwe dostosowanie wymagań i środków dydaktycznych do indywidualnych możliwości ucznia
- tworzenie klas i szkół o odmiennych programach i metodach nauczania

- zapewnienie pełnej i wszechstronnej diagnozy psychologiczno-pedagogicznej
- upowszechnienie przedszkola i merytoryczne i organizacyjne powiązanie go ze szkołą
- dostosowanie liczebności grup uczniowskich do rodzaju zajęć i zadbanie o wyrównany poziom klas i szkół
- podwyższenie psychologicznych i pedagogicznych kwalifikacji nauczycieli
- szeroka popularyzacja wiedzy o rozwoju uczenia się, nauczania i wychowania

Najistotniejszym działaniem jest szybkie likwidowanie niepowodzeń już powstałych poprzez usunięcie przyczyny ich powstania. Wiele danych wskazuje, że niepowodzenia szkolne mają charakter procesualny – niezauważone, narastają i utrwalają się. W początkowym okresie są jednak niewielkie, mają nieliczne uwarunkowania i łatwo im przeciwdziałać. Jeśli jednak nie przeciwdziała się im na tym etapie, szybko się nasilają, ich przyczyny ulegają zwielokrotnieniu i walka z nimi staje się coraz trudniejsza. Związane wpierw wyłącznie z uczeniem się, wraz z upływem czasu stają się trudnościami wychowawczymi i mogą prowadzić do nieodwracalnych następstw w rozwoju ucznia.

Przyczyną wielu niepowodzeń szkolnych są zaniedbania edukacyjne w okresie poprzedzającym rozpoczęcie nauki w szkole. Umiejętności opanowane przez dziecko w całym okresie dzieciństwa, a szczególnie w wieku przedszkolnym mają istotne znaczenie w uczeniu się. Stąd też prawidłowa organizacja oddziaływań przedszkolnych jest niezwykle istotna z punktu widzenia zapobiegania niepowodzeniom szkolnym. Aby dziecko poradziło sobie z wymaganiami uczenia się w szkole musi w momencie pójścia do niej odznaczać się osiągnięciami rozwojowymi w zakresie funkcji percepcyjno-motorycznych, właściwości emocjonalnych, motywacyjnych, intelektualnych i rozwoju mowy, czyli osiągnąć tzw. dojrzałość szkolną. **Edukacja przedszkolna nie tylko sprzyja stymulowaniu rozwoju w wymienionych obszarach, ale przede wszystkim umożliwia wykrycie opóźnień rozwojowych w ich obrębie i podjęcie oddziaływań mających na celu ich wyrównywanie.** Chodzi o zlikwidowanie opóźnień jeszcze przed wstąpieniem dziecka do szkoły.

Standardy i wskaźniki realizacji programu profilaktycznego.

1. OBSZAR BIERNOŚCI SPOŁECZNEJ

Standard I : Szkoła motywuje uczniów do odnoszenia sukcesów i osiągnięć.

Wskaźniki	Działania	Termin realizacji	Odpowiedzialni
1. Uczeń ma możliwość rozwijania, celebrowania swoich uzdolnień i zainteresowań.	Udział w kołach zainteresowań działających na terenie szkoły.	Cały rok	Opiekunowie kół
2. Uczeń bierze udział w różnych konkursach na terenie klasy, szkoły i poza szkołą.	Udział w konkursach klasowych i szkolnych uczniów klas I - VI.	Według harmonogramu konkursów	Opiekunowie konkursów

Standard II: Szkoła stwarza możliwości rozwijania odporności na stres.

Wskaźnik	Działania	Termin realizacji	Odpowiedzialni
1. Uczeń bierze udział w różnych imprezach klasowych i szkolnych .	Spotkania andrzejkowe w klasach.	XI	Wychowawcy
	Mikołajki, Wigilie klasowe.	XII	Wychowawcy
	Dzień Chłopca Dzień Dziewczynki.	IX III	Wychowawcy
	Dzień Edukacji Narodowej.	X	Zespół wychowawczy
	Powitanie Wiosny.	III	Zespół wychowawczy
	Święto Szkoły.	V	Zespół wychowawczy
2. Uczeń bierze udział w wycieczkach klasowych.	Wycieczki klasowe.	Cały rok	Wychowawcy
3. Uczeń ma możliwość prezentacji własnych osiągnięć na forum szkoły	Prezentacje prac plastycznych. Prezentacja dodatkowych	Cały rok	Nauczyciele przedmiotów

i klasy.	zadań.		
4. Uczeń bierze udział w przedstawieniach szkolnych.	Zajęcia pozalekcyjne w Kole Teatralnym.	Cały rok	p. Maćkowiak p. Żyto

Standard III : Szkoła uruchamia rzeczywistą samorządność ucznia.

Wskaźnik	Działania	Termin realizacji	Odpowiedzialni
1. Uczeń klas I - III ma możliwość uczestniczenia w pracach Małego Samorządu.	Działalność Małego Samorządu.	Cały rok	p. Jarosz, p. Borowska,
2. Uczeń klas IV - VI ma możliwość uczestniczenia w pracy Samorządu Szkolnego.	Udział w akcjach organizowanych przez Samorząd Uczniowski.	Cały rok	p. Nowak

Standard IV: Szkoła stwarza warunki dające uczniom poczucie własnej wartości.

Wskaźniki	Działania	Termin realizacji	Odpowiedzialni
1. Uczeń ma możliwość zaprezentowania własnych poglądów.	Wystąpienia uczniów na naradach klasowych. Wyrażanie opinii w związku z realizacją zagadnień omawianych na różnych przedmiotach	Cały rok	Wychowawcy, Nauczyciele przedmiotowi
2. Uczeń jest akceptowany w środowisku szkolnym bez względu na pochodzenie społeczne i rodzinne.	Stwarzanie warunków do udziału uczniów w różnych formach działalności szkoły.	Cały rok	Przewodniczący SU i grup wiekowych, Wychowawcy
	Zajęcia integracyjne w klasach I i IV	Wrzesień, Październik	Wychowawcy, Psycholog
3. Uczeń odczuwa wsparcie ze strony nauczycieli.	Pomoc nauczycieli w sytuacjach trudnych związanych z niepowodzeniami dydaktycznymi i wychowawczymi poprzez udział uczniów w zajęciach d- w i terapeutycznych. Wzmacnianie motywacji w procesie uczenia się. Nauczyciel wyposaża ucznia	Cały rok	Nauczyciele prowadzący zajęcia, Pedagog, Psycholog.

4. Uczeń potrafi zadbać o swoje dobre samopoczucie oraz o to, aby inni czuli się dobrze w jego towarzystwie.	w systematyczną informację zwrotną. Zachęca do rozwoju i stawia wysokie wymagania. Wspieranie uczniów w rozpoznawaniu i zaspakajaniu własnych potrzeb i respektowaniu potrzeby innych.	Cały rok	Wychowawcy, Psycholog, Pedagog.
--	--	----------	---------------------------------------

2. OBSZAR ZACHOWAŃ RYZYKOWNYCH

Standard I: Szkoła stwarza uczniom warunki do rozwijania kompetencji społecznych i zapobiega zachowaniom ryzykownym.

Wskaźniki	Działania	Termin realizacji	Odpowiedzialni
1. Uczeń ma możliwość spędzenia czasu wolnego od nauki w pożyteczny i przyjemny sposób.	Rozwijanie umiejętności i talentów dzieci poprzez bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych.	Cały rok szkolny	Kierownik świetlicy, Opiekunowie kółek zainteresowań, Wychowawcy
2. Uczeń może znaleźć w szkole pozytywne grupy odniesienia, unikając w ten sposób wchodzenia w grupy nieformalne.	Kółka zainteresowań zgodne z oczekiwaniami uczniów.	Cały rok szkolny	Opiekunowie kółek
3. Uczeń ma możliwość szczerzej rozmowy na temat współczesnych zagrożeń (bezrobocie, niski status materialny rodziny, rodzina niepełna).	Narady klasowe. Konsultacje z pedagogiem i psychologiem.	Grudzień	Wychowawcy klas, Pedagog, Psycholog
4. Uczeń nie wstydzi się trudnej sytuacji rodzinnej i materialnej, nie czuje się gorszy z tego powodu.	Narady klasowe (zał.)	Cały rok szkolny	Wychowawcy
5. Uczeń czuje się bezpieczny w różnych sytuacjach, także trudnych (konflikty, używki, kradzieże, agresja, grupy nieformalne, molestowanie seksualne)	Spotkanie z przedstawicielami Wydziału Prewencji Policji i Straży Miejskiej	Według harmonogramu spotkań klasowych	Pedagog, Psycholog
6. Uczeń dba o swoje i innych bezpieczeństwo podczas poruszania się po drogach.	Realizacja programu "Bezpieczne dziecko na polskich drogach"	Październik - Listopad	Dyr. Łagodzińska, Kl. I-III Wychowawcy, Kl. IV-VI
7. Uczeń zna wagę wypowiedzianych słów i na	„Mów jak mistrz” wprowadzenie wysokich	Luty Na bieżąco	Wychowawcy Pedagog, Psycholog

co dzień wypowiada się kulturalnie.	standardów jakości wypowiedzi i poprawności merytorycznej.		
8. Uczeń wie jakie są ramy lekcji.	Bierze udział w zajęciach, podczas których przestrzega ustalonych wzorców zachowania na początku, w trakcie i na końcu lekcji.	Cały rok	Wszyscy nauczyciele.

Standard II: Szkoła stwarza możliwości zaangażowania i pedagogizacji rodziców.

Wskaźnik	Działania	Termin realizacji	Odpowiedzialni
1. Rodzice pogłębiają swoją wiedzę na tematy wychowawcze, rozwojowe i edukacyjne swoich dzieci	Spotkania z rodzicami	Cały rok	Wychowawcy klas, Pedagog, Psycholog
2. Rodzice znają działalność MOPR-u i zakres pomocy materialnej ze strony tej organizacji.	Zapoznanie się z działalnością MOPR i ofertą pomocy materialnej.	Cały rok	Pedagog wychowawcy
3. Rodzice biorą udział we wspólnym rozstrzygnięciu sytuacji kryzysowej oraz informacji zwrotnej dotyczącej osiągnięć i sukcesów dziecka.	Konsultacje rodzic-nauczyciel- dziecko.	Cały rok	Wychowawcy.

Standard III : Szkoła stwarza nauczycielom możliwości doskonalenia warsztatu pracy.

Wskaźniki	Działania	Termin realizacji	Odpowiedzialni
1. Nauczyciele wzbogacają swoją wiedzę i umiejętności pedagogiczne	Wykłady, warsztaty, grupy wsparcia, konsultacje, spotkania tematyczne	Według harmonogramu	Psycholog

3. OBSZAR ZACHOWAŃ PROZDROWOTNYCH

Standard I : W szkole uczniowie zdobywają wiedzę o podstawowych zasadach higieny osobistej i higieny otoczenia.

Wskaźnik	Działania	Termin realizacji	Odpowiedzialni
1. Uczeń stosuje zasady higieny osobistej.	Pogadanki w klasach I.	Wrzesień	Wychowawcy klas
	Co robić by mieć zdrowe zęby - zajęcia w kl. II (zał.)	Październik	Wychowawcy klas
	Dbam o czystość w swoim najbliższym otoczeniu - zajęcia w kl. III (zał.).	Październik	Wychowawcy klas
	Higiena osobista i higiena otoczenia -zajęcia w kl. V (zał.).	Październik	Wychowawcy klas
	Higiena osobista okresu dorastania	Listopad	Klasy VI Pielęgniarka szkolna
2.Uczeń dba o czystość swojego najbliższego otoczenia.	Przygotowanie i realizacja akcji Sprzątanie Świata.	Październik	Wychowawcy Klas I - VI
	Konkurs na najładniejszą salę lekcyjną.	Cały rok	Samorząd Uczniowski

Standard II : Szkoła kształtuje w uczniach postawy prozdrowotne.

Wskaźniki	Działania	Termin realizacji	Odpowiedzialni
1. Uczeń wie na czym polega zdrowy styl życia i świadomie stosuje jego zasady.	Akcja „Mleko w szkole” Klasy I-VI	Cały rok	Dyr. Łagodzińska, Dyr. Ciuksza
	„Warzywa i owoce” Klasy I-III	Cały rok	Wychowawcy kl.I-III
	Łakomstwo się nie opłaca – zajęcia w klasach I (zał)	Grudzień	Wychowawcy
	Co robić, żeby być zdrowym – zajęcia w klasach II (zał)	Grudzień	Wychowawcy
	Mój jadłospis – zajęcia w klasach III	Grudzień	Wychowawcy
	Ubieram się prawidłowo do pory roku – zajęcia w klasach III (zał)	Styczeń	Wychowawcy

	Ruch w życiu człowieka – zajęcia w klasach IV – V (zał)	Listopad	Wychowawcy
	Promocja zdrowia – zajęcia w klasach V (zał)	Styczeń	Wychowawcy
	Życie bez nałogu – zajęcia w klasach V i VI (zał)	Luty – kl.V Październik – kl. VI	Wychowawcy
	Pogadanki na temat zdrowego sposobu odżywiania się.	Według harmonogramu	Pielęgniarka szkolna
	Niedobór i nadmiar pokarmu – zajęcia w klasach IV	Październik	Wychowawcy
	Kiedy ludzie chorują – zajęcia w klasach IV	Styczeń	Wychowawcy
	Dobre i złe samopoczucie – zajęcia w klasach I (zał)	Styczeń	Wychowawcy
	Planowanie dnia – zajęcia w klasach II (zał)	Luty	Wychowawcy
	Jak odżywiają się inne narody? - zajęcia w klasach IV	Marzec	Wychowawcy
	Jak spędzam swój wolny czas? - zajęcia dla klas III (zał)	Luty	Wychowawcy
2. Uczeń zna i stosuje zasady postępowania niezbędne dla osiągnięcia dobrego samopoczucia.	Niebezpieczne zabawy – zajęcia w klasach I (zał)	Marzec	Wychowawcy
3. Uczeń przestrzega zasad bezpieczeństwa w stosunku do siebie i innych.	Bezpieczeństwo w czasie przerw lekcyjnych	Na bieżąco	Wszyscy nauczyciele

4. OBSZAR NIEPOWODZEŃ SZKOLNYCH I OPÓŹNIEŃ ROZWOJOWYCH DZIECI PRZEDSZKOLNYCH

Standard I: Szkoła stwarza możliwości wyrównywania szans edukacyjnych.

Wskaźniki	Działania	Termin realizacji	Odpowiedzialni
1. Uczniowie mają prawidłowo określone kompetencje i zasoby konieczne do podjęcia nauki czytania, pisania i liczenia.	Diagnoza wstępna w klasach I prowadzona w formie zajęć grupowych, metodami aktywnymi	Pierwszych 6 tygodni nauki	Nauczyciel klasy, Pedagog, Psycholog
2. Uczniowie mocni w określonych umiejętnościach szkolnych współtworzą grupy wsparcia dla uczniów słabszych.	Praca w parach nad problemami, praca w oparciu o karty pracy lub zabawy edukacyjne w podgrupach na terenie klasy (dobór w pary lub podgrupy jest celowy i kierowany)	Cały rok	Wychowawca, Nauczyciel przedmiotowy
3. Uczniowie szczególnie narażeni na niepowodzenia szkolne nadrabiają swoje trudności na dodatkowych zajęciach indywidualnych i w małych grupach.	Zajęcia korekcyjne, kompensacyjne dla uczniów kl. I – VI w ramach prowadzonej (w oparciu o indywidualny plan) terapii pedagogicznej	Cały rok	Pedagog, Psycholog,
4. Uczniowie szczególnie narażeni na niepowodzenia szkolne opanowują ściśle określone umiejętności przy czasowo obniżonych wobec nich wymaganiach związanych z ocenianiem.	Zmiana kryteriów oceny uczniów klas I-VI z danego przedmiotu, zmiana sposobu oceny pracy ucznia w oparciu o opinię z PPP	Cały rok	Nauczyciele przedmiotowi, Nauczyciel wychowawca, Psycholog, Pedagog,